

РЕЗУЛТАТИ ОТ ПЪРВИЯ ЕТАП НА НАУЧНОИЗСЛЕДОВАТЕЛСКИ ПРОЕКТ

„РАЗВИТИЕ НА КЛЮЧОВИ КОМПЕТЕНТНОСТИ ЧРЕЗ ПРИЛАГАНЕ НА ЕЛЕКТРОННИ ОБРАЗОВАТЕЛНИ РЕСУРСИ“

ФАКУЛТЕТСКИ ПРОЕКТ № ФП21-ПФ-007
финансиран от ФНИ към ПУ „Паисий Хилендарски“

ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКИ ЕКИП:

ПРЕПОДАВАТЕЛИ, ДОКТОРАНТИ И СТУДЕНТИ ОТ ПЕДАГОГИЧЕСКИЯ
ФАКУЛТЕТ

РЪКОВОДИТЕЛ НА ЕКИПА:

ПРОФ. Д-Р ВЛАДИМИРА СТЕФАНОВА АНГЕЛОВА

В изпълнение на дейностите, заложи в работна програма, през първия етап на научноизследователския проект се осъществи **следното**:

- 1) Публикувани са резултати от научноизследователската работа на участници в проекта по темата за развитие на ключови компетентности чрез прилагане на електронни образователни ресурси.

Тези публикации са представени в отчета чрез анотации, а като брой и вид са описани в следната таблица:

Таблица за разпространение на научните резултати чрез публикации в международни и национални научни списания и форуми

МЯСТО НА ПУБЛИКУВАНЕ	БРОЙ
НАУЧНИ СТАТИИ НА ЕКИПА ПРЕЗ 2021 Г., ПУБЛИКУВАНИ В РЕФЕРИРАНИ ИЗДАНИЯ В БАЗИТЕ ДАННИ SCOPUS И/ИЛИ WEB OF SCIENCE	2
НАУЧНИ СТАТИИ НА ЕКИПА ПРЕЗ 2021 Г., ПУБЛИКУВАНИ В НЕРЕФЕРИРАНИ ИЗДАНИЯ С НАУЧНО РЕЦЕНЗИРАНЕ	11

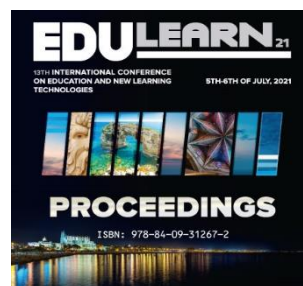
- 2) Проведено е обучение на членовете на екипа през 2021 г., на тема „СЪЗДАВАНЕ НА ЕЛЕКТРОННО УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ“, което е описано по-подробно в следващите части на отчета.
- 3) Организирана и проведена е интердисциплинарна научна конференция на тема „РАЗВИТИЕ НА КЛЮЧОВИ КОМПЕТЕНТНОСТИ“.
- 4) Публикуван е сборник с научни статии, докладване на интердисциплинарна научна конференция „РАЗВИТИЕ НА КЛЮЧОВИ КОМПЕТЕНТНОСТИ“.

- 5) Резултатите от дейностите по първия етап на проекта са публикувани в сайта на Педагогическия факултет и са достъпни за всички, които се интересуват от темата.

ПУБЛИКАЦИИ ПО ПРОЕКТА ПРЕЗ ПЪРВИЯ ЕТАП НА НЕГОВОТО ИЗПЪЛНЕНИЕ

НАУЧНИ СТАТИИ НА ЕКИПА ПРЕЗ 2021 Г., ПУБЛИКУВАНИ В РЕФЕРИРАНИ ИЗДАНИЯ В БАЗИТЕ ДАННИ SCOPUS И/ИЛИ WEB OF SCIENCE

1. **Terlemezian, H.** (2021) The Efficiency of Filmed Dramatic Activities in the Primary School English Classroom, EDULEARN21 Proceedings, pp 921-927, ISBN: 978-84-09-31267-2, ISSN: 2340-1117, doi: [10.21125/edulearn.2021.0246](https://doi.org/10.21125/edulearn.2021.0246)

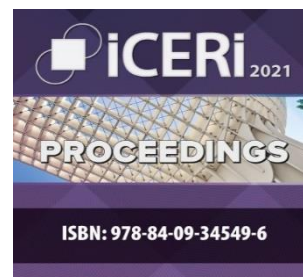
Анотация:

Целта на статията е от една страна да разкрие потенциала на драма дейностите за подобряване на комуникативните умения на чужд език на четвъртокласници и да представи конкретни драма дейности подходящи за преподаването на английски език в началния етап на СУ.

Първата част от статията разкрива теории, които подкрепят използването на драмата в образователния процес и описва всички нейни ползи. Употребата на драма в часовете по английски език осигурява контекст за развиване на всички необходими езикови умения в безопасната среда на класната стая. В процеса на усвояване на чужд език драмата ангажира учащите физически и емоционално, като улеснява запаметяването и засилва мотивацията, а анализът на сюжета и характера на героите, както и работата по групи развива социалната и интеркултурната им компетентност.

Експериментът се проведе в началото на учебната 2020– 2021 година и продължи 6 седмици. Два класа от общо 45 четвъртокласници участваха в експерименталната група и заснемаха изпълнените от тях ролеви игри, като основна цел бе усвояването на конкретна граматическата структура (сегашно просто време – в положителни, отрицателни и въпросителни изречения). Контролната група се състоеше от 46 ученика, на които се преподаваше същото глаголно време и неговата структура на база на традиционни образователни техники, които самият учебник предлага. Целта на предварителния тест, който бе проведен и с двете групи, бе първо да провери нивото на предварително натрупаните знания на учениците, свързани със сегашно просто време и второ да определи общото ниво на достигнатата компетентност по английски език и на двете групи. Тестът, проведен след приключване на експеримента, разкри значима разлика в полза на експерименталната група, което се доказва с по-високият процент на верните отговори.

2. **Angelova, V., Nikolova, A.** (2021) E-LEARNING CONTENT IN TEACHING ADDITION AND SUBTRACTION WITHIN 10. In: 14th annual International Conference of Education, Research and Innovation, ICERI2021 Proceedings, p. 8560-8569, ISBN: 978-84-09-34549-6, ISSN: 2340-1095

Анотация:

Според учебната програма по математика за първи клас в Р България учебното съдържание е разпределено в шест теми: „Естествените числа от 1 до 5 и 0. Събиране и изваждане с числата до 5”, „Числата от 6 до 10. Събиране и изваждане с числата до 10”, „Числата от 11 до 20”, „Събиране и изваждане на числата до 20 без преминаване”, „Събиране и изваждане на числата до 20 с преминаване” и „Числата 10, 20, 30, ..., 100. Събиране и изваждане с тях“. Изследователската работа обхваща първите две от тях.

Настоящата публикация има за цел да представи разработения и експериментиран интерактивен игрови тренажор, който се използва за затвърдяване и усъвършенстване на компетентностите на 7 – 8 годишните ученици, дефинирани в първите две теми на учебната програма по математика за първи клас за задължителната подготовка.

В проведения експеримент се включиха 150 първокласници, разпределени в две групи – експериментална и контролна. В обучението на експерименталната група се интегрира създадения тренажор, включващ игри, създадени в дигиталната онлайн платформа learningapps.org.

При измерване ефективността на приложението на интерактивния игрови тренажор основен критерий е степента на усвояване от първокласниците на компетентностите за познаване на числата от 0 до 10 и аритметичните действия събиране и изваждане с тях по десет основни показателя.

Резултатите от проведеното експериментално изследване са представени с помощта на количествен и качествен анализ.

Резултатът от проведения експеримент недвусмислено доказва, че прилагането на интерактивния игрови тренажор благоприятства за съзнателното усвояване от 7 – 8 годишните ученици на компетентности за: познаване на количествените характеристики на числата до 10 и техните означения с цифри; разбиране на принципа за изграждане на редицата на естествените числа и броене до 10 в прав, в обратен ред и поредно; сравняване на числата до 10; представяне на числата до 10 като сбор от две числа; извършване на действията събиране и изваждане с числата до 10; събиране на три и повече числа; устно решаване на текстова задача с едно пресмятане от събиране или изваждане; познаване на мерната единица за маса килограм и нейното означение (кг); разпознаване по стойност монетите от 1 стотинка, 2 стотинки, 5 стотинки, 10 стотинки, 1 лев и 2 лева и банкнотите от 5 лева и 10 лева (паричната единица в Р България); извършване на действията събиране и изваждане с изучените мерни единици.

Използването на електронно игрово-базирано учебно съдържание подпомага затвърдяването и усъвършенстването на компетентности за познаване на числата от 0 до 10 и аритметичните действия събиране и изваждане с тях. Придобиването на

тези компетентности служи като основа за по-лесното овладяване на знанията в следващите теми от учебното съдържание в първи клас.

НАУЧНИ СТАТИИ НА ЕКИПА ПРЕЗ 2021 Г., ПУБЛИКУВАНИ В НЕРЕФЕРИРАНИ ИЗДАНИЯ С НАУЧНО РЕЦЕНЗИРАНЕ

През първия етап от проекта беше организирана интердисциплинарна научна конференция на тема „Развитие на ключови компетентности“. Тя се състоя на 29 октомври 2021 г. и беше проведена синхронно в електронна среда от разстояние. В нея взеха участие 12 членове на екипа по проекта. Представени бяха общо 30 научни доклада. Всички те бяха широко дискутирани и високо оценени от участниците в конференцията.

В настоящия отчет представяме анотации на научните статии на екипа през 2021 г., публикувани в сборник „РАЗВИТИЕ НА КЛЮЧОВИ КОМПЕТЕНТНОСТИ“, Университетско издателство „Паисий Хилендарски“, ISBN 978-619-7663-02-0

1. **Атанасова, Н.** (2021) **ФОРМИРАНЕ НА СОЦИАЛНА КОМПЕТЕНТНОСТ КАТО КЛЮЧОВА В НАЧАЛНИЯ ЕТАП НА ОБРАЗОВАНИЕ.** В: Развитие на ключови компетентности. Пловдив, Университетско издателство „Паисий Хилендарски“, с. 74 – 85, ISBN 978-619-7663-02-0

Анотация:

Формирането на компетентности е продиктувано от съвременната обществена потребност от хора, които са способни да се справят успешно с различни по характер предизвикателства в личен или професионален план. Ключовите компетентности в образованието са център, около който гравитират процесите на обучение и възпитание, дейностите учене и преподаване, взаимоотношенията между субектите в училищната организация. Социалната компетентност като една от тях съдейства за изграждане и прилагане на подходящи модели на поведение, които да водят до социално утвърждаване и комфорт на личността в заобикалящата я среда. Тази компетентност ще гарантира ограничаването на агресията и конфликтите в училище и в обществото. Това е причината в настоящата публикация специално място да е отделено на структурата на социалната компетентност и практическите възможности за нейното формиране в началните класове. Основната цел на публикацията е да се обърне внимание на спецификата на социалната компетентност като фундаментална за осъществяване на компетентностния подход в началния етап на образование, тъй като на базата на тази компетентност успешно ще се формират всички останали компетентности. Публикацията е насочена и към стимулиране появата на нови идеи у педагогическите специалисти за подпомагане формирането на социалната компетентност у учениците в началните класове.

2. **Дамянов, Б., Ангелова, Н.** (2021) **ИЗГРАЖДАНЕ НА УМЕНИЯ ЗА СЪЗДАВАНЕ НА ДИГИТАЛНИ ИЛЮСТРАЦИИ С КОМПЮТЪРНИ ПРОГРАМИ.** В: Развитие на

ключови компетентности. Пловдив, Университетско издателство „Паисий Хилендарски“, с. 7 – 16, ISBN 978-619-7663-02-0

Анотация:

Цел на настоящата статия е да представи технология на обучение със студенти по създаване на илюстрации с компютърни програми. Текстът споделя опита, свързан със създаването на серия учебни илюстрации за ученици от начален етап на СУ от студенти от специалност „Графичен дизайн с реклама“. Представени са учебното задание, технологията, процесът и етапите на работа по илюстрациите, възникнали проблеми и тяхното решение, получените резултати и тяхното описание. Готовата продукция, част от която е представена в тази статия, включва четири категории изображения – на човешки и на животински фигури, предметни и сюжетни илюстрации.

3. Илиев, А. (2021) ВИДИМИЯТ СВЯТ НА УРОКА ПО ЛИТЕРАТУРА. В: Развитие на ключови компетентности. Пловдив, Университетско издателство „Паисий Хилендарски“, с. 51 – 61, ISBN 978-619-7663-02-0

Анотация:

Статията третира основните принципи при онагледяването на учебния материал по предмета „Литература“ за ученици от 1. до 4. клас.

От трите теми, налични в избраните текстове, е разгледана основно приказката като ключ към другите две – легенда и откъс от художествена литература за деца. Предложени са различни възможности за онагледяване на уроците по литература – илюстративни, аудио-визуални, театрализирани и филмирани. Предложен е пример за драматизация на една приказка в два варианта. Изтъква се необходимостта от създаване на методика за превръщане на част от уроците по литература в театрални и филмови случвания с участието на обучаемите в тях.

4. Капитанова, Д. (2021) ТЕХНОЛОГИЧЕН МОДЕЛ ЗА ФОРМИРАНЕ НА ЕЛЕМЕНТАРНА МАТЕМАТИЧЕСКА КОМПЕТЕНТНОСТ ЗА УЧЕНИЦИ ОТ 4. КЛАС НА СУ. В: Развитие на ключови компетентности. Пловдив, Университетско издателство „Паисий Хилендарски“, с. 101 – 113, ISBN 978-619-7663-02-0

Анотация:

Задачата на образователната ни система винаги е била да формира у подрастващото поколение такива знания, поведенчески модели и ценности, които му позволяват да се чувства добре извън сградата на училището.

Ключовите компетентности в образованието представляват една цялостна система от знания, умения и отношения, а така също и опитът от самостоятелната дейност и личните отговорности на обучаващия се. Една от основните ключови компетентности в образованието е математическата компетентност.

Целта на настоящата разработка е да представи в най-общ вид част от концепцията на едно по-голямо педагогическо изследване, свързано с формирането и оценяването на елементарната математическа компетентност на учениците в 4. клас на СУ, която се основава на три компонента – ситуация, математическо съдържание, елементарни математически компетентности.

В изследването под елементарна математическа компетентност се разбира способността у ученика да отделя от различните ситуации математическия проблем и да го решава с помощта на елементарни математически знания и умения, а също така и наклонността му да изпълнява такива дейности, които го правят по-уверен в себе си.

- 5. Капон, З.** (2021) ИЗПОЛЗВАНЕ НА ВИДЕОКЛИПОВЕ, СЪЗДАДЕНИ ОТ СТУДЕНТИТЕ, ПРИ ПРЕПОДАВАНЕ НА „ХУДОЖЕСТВЕННО СЛОВО“ В УСЛОВИЯТА НА ДИСТАНЦИОННО ОБУЧЕНИЕ В ЕЛЕКТРОННА СРЕДА. В: Развитие на ключови компетентности. Пловдив, Университетско издателство „Паисий Хилендарски“, с. 306 – 315, ISBN 978-619-7663-02-0

Анотация:

Текстът споделя процеса на работа по специфичната практическа дисциплина като „Художествено слово“ в обучението на актьори за драматичен театър в условията на дистанционно обучение в електронна среда. Постижения, съмнения, трудности при извеждане на основни умения в актьорската техника на сценичния говор.

- 6. Радев, В.** (2021) SCRATCH И НЕГОВОТО ПРИЛОЖЕНИЕ В ЧАСОВЕТЕ ПО МАТЕМАТИКА. В: Развитие на ключови компетентности. Пловдив, Университетско издателство „Паисий Хилендарски“, с. 169 – 178, ISBN 978-619-7663-02-0

Анотация:

Статията е посветена на използването на SCRATCH в обучението по математика в трети клас. Представен е модел на игра, даваща визуална представа за числата на числовата линияка.

- 7. Славчева-Андонова, Г.** (2021) СОЦИАЛИЗИРАЩИ ВЛИЯНИЯ НА ИНТЕРНЕТ. РАЗВИТИЕТО НА ДИГИТАЛНАТА КОМПЕТЕНТНОСТ КАТО ФАКТОР ЗА БЕЗОПАСНО ПОТРЕБЛЕНИЕ НА ИНТЕРНЕТ УСЛУГИ ОТ СЪВРЕМЕННИТЕ УЧЕНИЦИ. В: Развитие на ключови компетентности. Пловдив, Университетско издателство „Паисий Хилендарски“, с. 190 – 200, ISBN 978-619-7663-02-0

Анотация:

В статията се анализират социализиращите влияния на интернет върху учениците на XXI век. Акцентите са поставени върху характеристиките на дигиталната компетентност като специфичен набор от знания, умения и нагласи, които учениците трябва да притежават, за да се справят успешно с предизвикателствата на виртуалната среда. Представени са резултати от емпирично изследване на отделни характеристики на интернет потреблението при ученици от общообразователни и професионални училища. Изследваните характеристики са следните: време на пребиваване в интернет; емоционални преживявания, свързани с интернет; отношение на родители и приятели към виртуалния живот на учениците; влияния на интернет върху учебната дейност и академичната успеваемост; приятелства и личностна изява в интернет; дейности в интернет. Резултатите от емпиричното изследване информират както за възможни позитивни, така и за възможни негативни социализиращи въздействия на виртуалната среда върху съвременните ученици. Отчитат се дефицити при формирането на дигиталната компетентност за безопасна употреба на интернет услуги. Тези дефицити са свързани най-вече с

продължителното ежедневно пребиваване във виртуалната среда, без да се отчитат вредните въздействия, използването на интернет предимно като средство за развлечение, липса на критично отношение към приятелските връзки, създавани във виртуалната среда.

- 8. Тагарева, К. (2021) НАГЛАСИ НА СТУДЕНТИТЕ КЪМ РАЗВИТИЕ НА КЛЮЧОВИ КОМПЕТЕНТНОСТИ У ДЕЦАТА ЧРЕЗ ИЗПОЛЗВАНЕ НА ЕЛЕКТРОННИ ОБРАЗОВАТЕЛНИ РЕСУРСИ.** В: Развитие на ключови компетентности. Пловдив, Университетско издателство „Паисий Хилендарски“, с. 114 – 125, ISBN 978-619-7663-02-0

Анотация:

Представено е изследване върху нагласите на студентите към развитие на ключови компетентности при децата чрез средствата на информационните технологии. Проведено е емпирично изследване с 46 студенти от специалност „Предучилищна педагогика“ от Пловдивския университет. Метод на изследване е допитване с анкета. Критерии на изследването са нагласите на студентите към развитие чрез електронни образователни ресурси на осем компетентности, така наричаните „меки умения“ (soft skills) при децата в предучилищна възраст. Компетентностите са: инициативност; въображение; развитие на мислене и памет; умения да разбират своите емоции и да ги контролират; комуникативни умения; умения за екипна работа; умения за решаване на проблеми; отговорност. Резултати: 1. По-голямата част от запитаните студенти считат, че използването на електронни образователни ресурси влияе положително върху развитието на ключови компетентности при децата. 2. По-голяма част от студентите считат, че чрез използване на електронни образователни ресурси по-скоро се развиват компетентности, свързани с: инициативността; развитие на въображението; развитие на мисленето и паметта.

- 9. Терлемезян, Х. (2021) НАИЗУСТЯВАНЕТО НА РОЛЕВИ ИГРИ КАТО ФАКТОР ЗА РАЗВИВАНЕ НА УМЕНИЯ ЗА ГОВОРЕНЕ НА ЧУЖД ЕЗИК.** В: Развитие на ключови компетентности. Пловдив, Университетско издателство „Паисий Хилендарски“, с. 190 – 73, ISBN 978-619-7663-02-0

Анотация:

Настоящото изследване е фокусирано върху ефективността на техниката наизустяване на диалози под формата на ролеви игри. Проведено е анкетно проучване сред 91 студенти от Педагогическия факултет на Пловдивския университет, които многократно са участвали в ролеви игри, които предварително са наизустявали. 89,01% от студентите потвърждават ефективността на техниката наизустяване на диалози, като акцентират на нейната полза по отношение на осигуряване на фундаментите на разговора на изучавания чужд език, разбирането на граматическата структура на езика и приложението на осмислените знания. 10,99% от студентите смятат, че наизустяването на диалози не осигурява гъвкавост при реални житейски ситуации и трайност на придобитите знания. Проведеното изследване е ограничено като обхват на анкетираните лица, но дава основа-ние да се смята, че техниката наизустяване на диалози има потенциал да доведе до социално и културно адаптирана

употреба на езика и до формиране на автоматизация при производството на чуждоезикова реч.

10. Чернева, Е. (2021) ДРАМАТИЗАЦИЯТА В КОНТЕКСТА НА ЕЗИКОВИТЕ КОМПЕТЕНТНОСТИ. В: Развитие на ключови компетентности. Пловдив, Университетско издателство „Паисий Хилендарски“, с. 86 – 100, ISBN 978-619-7663-02-0

Анотация:

В статията се разглеждат възможностите на драматизацията като алтернативен методически похват за общото езиково развитие на учениците от началния етап на основното образование. Определят се основните предимства на драматизацията в часовете по български език и литература и се посочват ключови компетентности от учебните програми за първи, втори, трети и четвърти клас, чието формиране изисква възпроизвеждането на прочетен литературен текст с помощта на различни изразни средства (вербални и невербални). Подробно са разгледани стратегии, подготвящи учениците за участие в драматизация на текст: четене по двойки; хорово четене; читателски театър; аудио асистирано четене; интегративна стратегия, включваща четири области: музика (песни), куклен театър, конструктивни дейности и пантомима.

11. Янкова, Ж. (2021) ДОСТЪП ДО ИНФОРМАЦИОННИ И КОМУНИКАЦИОННИ ТЕХНОЛОГИИ НА ДЕЦА И УЧЕНИЦИ СЪС СПЕЦИАЛНИ ОБРАЗОВАТЕЛНИ ПОТРЕБНОСТИ В КОНТЕКСТА НА КЛЮЧОВИТЕ КОМПЕТЕНТНОСТИ. В: Развитие на ключови компетентности. Пловдив, Университетско издателство „Паисий Хилендарски“, с. 28 – 37, ISBN 978-619-7663-02-0

Анотация:

Статията представя достъпа на децата и учениците със специални образователни потребности до дигиталните технологии в предучилищното и училищно образование като част от ключовите компетентности. Акцентира се върху информационните и комуникационните технологии, тъй като в голяма степен те са определящ фактор в осигуряването на равни възможности на децата и учениците със специални образователни потребности до информация, знания и възможности за участие в общността на образователната институция и социална ангажираност.

ОБУЧЕНИЕ НА ЕКИПА ПРЕЗ 2021 Г. ЗА СЪЗДАВАНЕ НА ЕЛЕКТРОННИ ОБРАЗОВАТЕЛНИ РЕСУРСИ

Обучението на членовете на екипа се проведе на 10 септември 2021 г. от 9.00 часа до 16.00 часа в 201 компютърна зала на Нова сграда на ПУ „Паисий Хилендарски“.

По време на обучението участниците се запознаха с няколко безплатни инструменти за създаване на електронни платформено-независими обучителни ресурси:

- <https://www.liveworksheets.com/>
- <https://kahoot.com/>
- <https://learningapps.org/>

Придобитите умения позволяват създаването на интерактивни учебни материали, които да бъдат публикувани самостоятелно в интернет или в платформи за управление на учебния процес. Разглежданите в курса на обучение инструменти предлагат следните възможности:

- създаване на интерактивни работни листове, които могат да бъдат използвани както за самоподготовка на студентите, така и за проверка на техните знания;
- създаване на електронни учебни ресурси и онлайн учебни игри, които могат да бъдат използвани в хода на лекционния курс за проверка на компетентностите на студентите и поддържане на техния интерес към разглежданата тема.

В резултат на това обучение беше разработен игрови тренажор, създаден в платформата <https://learningapps.org/>. Тренажорът се състои от 29 интерактивни образователни игри, които включват общо 618 задачи. Резултатите от приложението му в обучението на учениците от 1. клас бяха докладвани на 14. годишната международна конференция по образование, изследвания и иновации, 8 – 9 ноември 2021 в Севилия, Испания. Докладът беше публикуван в списание, индексирано в Web of Science. Анотация на този доклад е представена по-горе.